

**UCHWAŁA NR XXIII/209/16
RADY MIEJSKIEJ W STASZOWIE**

z dnia 21 kwietnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Staszów
na lata 2016–2020.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) – Rada Miejska w Staszowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Staszów na lata 2016-2020, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Staszów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Ireneusz Kwiecjasz

Uzasadnienie do Uchwały Nr XXIII/209/16
Rady Miejskiej w Staszowie
z dnia 21 kwietnia 2016 r.

W związku z tym, że Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016 przyjęty Uchwałą Nr XII/108/11 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 31 sierpnia 2011r. stracił swoją ważność, zachodzi potrzeba podjęcia niniejszej uchwały. Obowiązek przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 wynika z art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przedkładany do uchwalenia Program zawiera podstawy prawne, kierunki działań, cele Programu, sposób realizacji oraz wymienia adresatów i realizatorów Programu. W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

Załącznik do Uchwały
Nr XXIII/209/16
Rady Miejskiej w Staszowie
z dnia 21 kwietnia 2016r.

PROGRAM

PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY

OFIAR PRZEMOCY W GMINIE STASZÓW NA LATA 2016-2020

Staszów, 2016 rok

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

- I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie**
  - 1. Rodzaje i typy przemocy**
  - 2. Skutki przemocy w rodzinie**
  - 3. Zasoby instytucjonalne pomocy**
  - 4. Procedura „Niebieskiej Karty” jako przykład łączenia kompetencji różnych służb**
  - 5. Działania podejmowane w stosunku do osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie**
- II. Skala problemu przemocy w rodzinie**
  - 1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów**
  - 2. Analiza danych sprawozdawczych na temat zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów**
- III. Analiza SWOT**
  - 1. Założenia programowe**
  - 2. Kierunki działań**
  - 3. Adresaci programu**
  - 3. Miejsce i czas realizacji**
- IV. Cele Programu**
- V. Monitoring i sprawozdawczość**
- VI. Środki finansowe na realizację programu**
- VII. Spodziewane efekty realizacji programu**

Wprowadzenie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Staszów na lata 2016 – 2020 zwany dalej Programem, został opracowany w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej w rodzinie oraz zminimalizowania jej negatywnych następstw w życiu społeczeństwa lokalnego.

Jest rozwinięciem i kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015 i wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Staszów na lata 2016 – 2020.

Program jest zgodny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014-2020 – M.P.2014.445),
- Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016 (Uchwała Nr XIV/262/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 grudnia 2011r.),
- Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2017.

Głównym założeniem Programu jest stworzenie i doskonalenie systemu zintegrowanych działań we współpracy ze wszystkimi podmiotami działającymi na terenie Gminy Staszów w zakresie pomocy społecznej. Program łączy wszelkie zasoby kadrowe, rzeczowe, wiedzę, kompetencje, umiejętności i doświadczenie ludzi zajmujących się zagadnieniami przeciwdziałania przemocy w rodzinie takich podmiotów jak: Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, kuratorzy sądowi, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki służby zdrowia, stowarzyszenia i inne organizacje pozarządowe.

Działania wielu służb, mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zatrzymanie przemocy oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji, obejmuje funkcjonująca w całym kraju, procedura „Niebieskiej Karty”. Jest to procedura postępowania i interwencji, gdzie wszelkie działania służb pomocowych są indywidualnie dopasowane do potrzeb danej rodziny, dotkniętej przemocą domową.

Szczegółowe warunki realizowania procedury, zadania poszczególnych służb określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U.2011.209.1245).

Na poziomie Gminy Staszów działaniami na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmował się Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powołany Zarządzeniem Nr XI/90/11 Burmistrza Miasta i Gminy Staszów z dnia 29 lipca 2011r., który

funkcjonował do 30 listopada 2015 r., a obecnie Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy powołany Zarządzeniem Nr 240/2015 Burmistrza Miasta i Gminy Staszów z dnia 30 listopada 2015r. w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a jego funkcjonowanie wynika ze znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Staszów na lata 2016 - 2020 ma za zadanie integrować i rozwijać współpracę pomiędzy instytucjami pomocowymi działającymi w naszej gminie.

Niezwykle istotna jest także kwestia przeciwdziałania przemocy w rodzinie polegająca na edukacji i profilaktyce, co wiąże się z monitorowaniem środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie, diagnozowaniem, ustalaniem planów pomocy czy szeroko rozumianą kampanią społeczną, przełamującą nadal funkcjonujące w społeczeństwie stereotypy dotyczące zjawiska przemocy. Stopniowa zmiana świadomości społecznej i mentalności w podejściu do zagadnienia przemocy w rodzinie daje szansę na przełamywanie obojętności wobec przemocy, przzerwania jej czy też minimalizowania jej skutków. Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił strategiczny plan działania wobec problemów przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do wspierania systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin w gminie.

I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE.

Przemoc w rodzinie w wielu środowiskach niestety nadal traktowana jest jako temat wstydlivy, upokarzający, a informacje o tym zjawisku nie opuszczają „czterech ścian mieszkania”, w których często dochodzi do dramatów.

Przemoc w rodzinie została zdefiniowana w art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zgodnie z tą definicją:

„Przemoc w rodzinie, to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna, czyli jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierównomierne - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
- narusza prawa i dobra osobiste - sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania (fizjologiczne, bezpieczeństwa) oraz narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itp.),
- powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiar na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym, a rozmaite sposoby wyjaśnienia przyczyn przemocy są użyteczne głównie dlatego, że podkreślają różnorodność czynników uwikłanych w występowanie przemocy domowej. Zbytne uproszczenie powoduje, że rozwiązanie tego problemu wydaje się nadzwyczaj łatwe, np. „alkoholizm powoduje występowanie przemocy”. Tymczasem praktyka i wiedza wskazują, że przemoc występuje zarówno w rodzinach objętych problemem alkoholowym, jak i wolnych od niego. Większość osób nadużywających alkoholu, które pod jego wpływem stają się agresywne wobec członków własnej rodziny, przyznaje się do stosowania przemocy również na trzeźwo. Alkoholizm nie jest przyczyną przemocy, ale występującym z nią uwarunkowaniem, podobnie jak wiele innych zjawisk.

Podana powyżej definicja przemocy nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej przemoc ekonomiczna. Przemoc może dotyczyć ofiar również pośrednio. Sprawca, chcąc mieć kontrolę nad ofiarą, może grozić wyrządzeniem krzywdy zwierzęciu domowemu lub zniszczeniem przedmiotów mających szczególne znaczenie dla ofiary. Ten rodzaj przemocy jest równie okrutny.

Przemoc ma różne aspekty i oblicza:

- jest procesem, gdyż nie pojawia się zniwiera i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania totalnej dominacji nad osobą doznającą przemocy,
- jest zjawiskiem zależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą. Każdy człowiek odpowiedzialny jest za to, co zrobi z pojawiającymi się u niego uczuciami złości,
- przemoc przejawia się w różnych formach,
- niektóre przejawy groźby przemocą są w istocie aktami przemocy.

1. Rodzaje i typy przemocy.

Przemoc w rodzinie ma różne oblicza i dotyczy różnych sfer działalności człowieka. Do form przemocy w rodzinie zalicza się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i zaniedbanie.

- przemoc fizyczna – to naruszanie nietykalności fizycznej. Jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko np. popychanie, szarpanie, ciągnięcie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za włosy, uszy, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzanie w twarz, tzw. policzek itp.,
- przemoc psychiczna – to naruszanie godności osobistej. Zawiera przymus i groźby np. obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, groźenie, krzyczenie, obwinianie, oczernianie, czytanie osobistej korespondencji itp.,
- przemoc seksualna – to naruszanie intymności. To zmuszanie osoby (ofiary) do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również w sytuacji, gdy obawia się odmówić sprawcy. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu,
- przemoc ekonomiczna – to naruszanie własności. Wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawieniem środków do życia lub stworzeniem warunków, w których nie są zaspokojone niezbędne dla przeżycia potrzeby np. niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, zabieranie pieniędzy, przeglądanie korespondencji itp.,
- zaniedbanie – to naruszanie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np. niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie itp.

Aby lepiej zrozumieć zjawisko przemocy w rodzinie należy rozważaniami objąć inne aspekty przemocy. J. Mellibruda wyróżnia dwie jej formy tzw. typy przemocy wewnątrz rodziny:

- przemoc gorąca - u jej podstaw leżą negatywne, intensywne przeżycia związane z frustracją dążeń i potrzeb. Przejawia się ona w postaci napadów furii, złości, wyładowań emocjonalnych. Jest to przemoc naładowana agresją, gwałtowna zwykle w afekcie. Towarzyszą jej bogate formy ekspresji (krzyki, gwałtowne zadawania bólu, wyzwiska),
- przemoc chłodna - jest najczęściej dokonywana z premedytacją na swój konkretny cel. Człowiek stosujący tą strategię realizuje pewien określony plan działania. Jest to zazwyczaj proces pozbawiony silnych i gwałtownych emocji. Nazwa ta ma źródło w emocjonalnym chłodziu i spokoju, który towarzyszy tej formie przemocy. Emocje są kontrolowane i tłumione. Najczęściej sprawca ingeruje w psychikę ofiary naruszając jej wewnętrzną stabilność i integrację, przyczyniając się do rozbicia emocjonalnego, wycieńczenia i poczucia bezsilności.

2. Skutki przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkami są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczonej w dzieciństwie.

- Konsekwencje doświadczenia przemocy przez osoby dorosłe.
U osób poddanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka itp.), przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, wybuchy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty ze snem, z koncentracją, bezradność. Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjścia z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających ustalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.
- Konsekwencje doświadczenia przemocy wobec dzieci.
Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań „przemocowych” narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń

cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucia osamotnienia, myśli samobójczych, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niskiego poziomu kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami, deficytów intelektualnych, problemów afektywno-behawioralnych, agresja, samoponizanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań „przemocowych” są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej na funkcjonowanie dziecka. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Ofiary przemocy zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet i powielają utrwalone wzorce zachowań wobec swoich partnerek w dorosłym życiu. Dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety i mogą przyjmować biernie rolę ofiary. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

- Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie.

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody u ofiar. Przemoc domowa to także ważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Nie zwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Olbrzymie koszty przemocy domowej ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo. Są to także koszty ekonomiczne, związane ze świadczeniami medycznymi i socjalnymi dla jej ofiar.

Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu

przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

3. Zasoby instytucjonalne pomocy.

Pomoc osobom doznającym przemocy domowej rozumiemy jako wspieranie zmian życiowych w kierunku „stawania na własnych nogach” w tempie określonym, jako posuwanie się małymi krokami z poszanowaniem dla tendencji przeciwstawnych opóźniających zmianę.

W pierwszej fazie kontaktu z osobami doznającymi przemocy, formuła poradnictwa ma zasadniczo poważniejsze zastosowanie niż forma psychoterapii. By móc rozpocząć terapię najpierw należy zatrzymać przemoc i dodać konstruktywnej mocy ofierze. Jeżeli pomagamy osobie, która dzisiaj doznaje przemocy, to zajmujemy się przede wszystkim teraźniejszością, a nie przeszłością. Osobie pokrzywdzonej najpierw trzeba pomóc bronić się, wycofywać albo bezpośrednio zatrzymać przemoc i dopiero wtedy, gdy ona ustanie należy zająć się śladami krzywd z przeszłości. Najważniejsze zasady, którymi powinniśmy kierować się w procesie pomagania, pamiętając, że nie ma żadnego usprawiedliwienia dla stosowania przemocy to:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność osoby stosującej przemoc.

Ponieważ przemoc może spowodować poważne obrażenia, a nawet śmierć, istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia wystąpienia groźnych dla życia zachowań przeciwko osobie lub innym osobom ze strony sprawcy. Ocena potencjalnego zagrożenia życia powinna być przeprowadzana za każdym razem, gdy rozpoznamy występowanie przemocy domowej. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doznającej przemocy w opracowaniu planu bezpieczeństwa. Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne pomocy ofiarom to: interwencja, schronienie, informacja, edukacja, specjalistyczne poradnictwo, wsparcie emocjonalne, psychoterapia, pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

4. Procedura „Niebieskie Karty” jako przykład łączenia kompetencji różnych służb.

Procedura „Niebieskiej Karty” to procedura postępowania / interwencji /obejmująca działania wielu służb, mająca na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomocy w wychodzeniu z tej sytuacji. Działania są indywidualnie dostosowane do potrzeb danej rodziny.

Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedur i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb na rzecz osób doznających

i stosujących przemoc w rodzinie. Rozpoznanie przemocy i wypełnienie „Niebieskiej Karty” przez policjanta, pracownika socjalnego, to początek procesu pomagania. Każda z tych służb ma w swoich ustawowych zapisach możliwość i obowiązek korzystania z pomocy innych osób, instytucji i organizacji, a także podjęcie współpracy, gdy zostanie o to poproszona.

W przypadku przemocy w rodzinie działania indywidualne nie przynoszą pożądanych efektów. Szczegółowe warunki realizowania procedury, zadania służb oraz formularze „Niebieskich Kart” określa Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskiej Karty” (Dz.U. Nr 209,poz.1245).

5. Działania podejmowane w stosunku do osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie.

Podstawą do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest świadomość, że:

- 1) najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna,
- 2) za przemoc zawsze jest odpowiedzialny sprawca,
- 3) zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy w rodzinie.

Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu kwalifikowanym z art. 207 ustawy Kodeks Karny (Dz. U. z 1997, Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), który stanowi:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

II. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE.

Historia przemocy wobec najbliższych towarzyszy ludzkości od wieków, ale do niedawna niewiele o niej pisano i mówiono, oprócz obiegowych opowieści o rodzinach „z marginesu”. Zazwyczaj przejawy przemocy są jaskrawo widoczne i nie ma co do nich wątpliwości. Dotyczy to zwłaszcza przemocy fizycznej. Jednak często występuje również przemoc psychiczna – ukryta, niewidoczna gołym okiem. Wciąż uderza niski poziom wrażliwości społecznej, przejawiający się obojętnością i milczeniem wobec cudzej krzywdy. Dzieje się tak pomimo faktu, że akty przemocy, zwłaszcza te przeciwko życiu i zdrowiu, czyli godzące w najważniejsze dla człowieka dobra, są w świetle prawa – przestępstwami. Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary. Dzieje się tak przynajmniej z kilku powodów: oficjalne statystyki nie obejmują niezgłoszonych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest delikatna i drażliwa, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne.

1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

W miesiącach sierpień – wrzesień 2013 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie opracował po raz pierwszy raport z badań dotyczących diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

Celem diagnozy było poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie oraz ocena skuteczności instytucji pomagających rodzinom uwikłanym w przemoc domową.

W badaniu wykorzystano narzędzie badawcze w postaci ankiet. W badaniach udział wzięło 300 respondentów, w tym 256 kobiet, co stanowiło 85% wszystkich badanych i 44 mężczyzn (15% badanych).

Na podstawie udzielonych odpowiedzi ustalono, że:

- 1) zjawisko przemocy domowej dotyka 39% mieszkańców Miasta i Gminy Staszów,
- 2) na przestrzeni ostatnich 5 lat (od daty badań) najczęściej zdarzała się przemoc fizyczna (27%), psychiczna (26%), ekonomiczna (18%),
- 3) według respondentów przemoc domowa była dość często spotykana (48%), a najczęściej występowała przemoc fizyczna (89%), psychiczna (88%),
- 4) 79% badanych wie, że przemoc domowa jest przestępstwem,
- 5) świadkami przemocy w rodzinie było 36% badanych, a aż 56% nie angażowało się w udzielanie pomocy ofiarom przemocy,
- 6) najczęściej przemoc stosowana była wobec kobiet (75%), w rodzinach z problemem alkoholowym (72%), wobec dzieci (69%),
- 7) najczęściej występujące przyczyny przemocy w rodzinie to:

- nadużywanie alkoholu (95%),
  - problemy finansowe rodziny (54%),
  - problemy małżeńskie (44%),
  - zaburzenia psychiczne (37%),
- 8) bez bicia można wychować dziecko – tak uważało 84% badanych,
- 9) karanie swojego dziecka biciem nie aprobowało 78% badanych,
- 10) najczęściej ofiarą przemocy domowej były:
- żona 37%,
  - dzieci 31%,
- 11) najczęściej sprawcami przemocy byli:
- ojciec 14%,
  - mąż 9%,
- 12) w sytuacji przemocy domowej najczęściej nie podejmowano żadnych działań (69%), wzywano policję (23%), szukano pomocy sąsiedzkiej (19%), uciekano z domu (17%),
- 13) pomoc ofiarom przemocy domowej to przede wszystkim:
- odizolowanie sprawcy od rodziny (64%),
  - udzielanie pomocy psychologicznej (53%),
  - udzielanie informacji o instytucjach i możliwości uzyskania pomocy (48%).

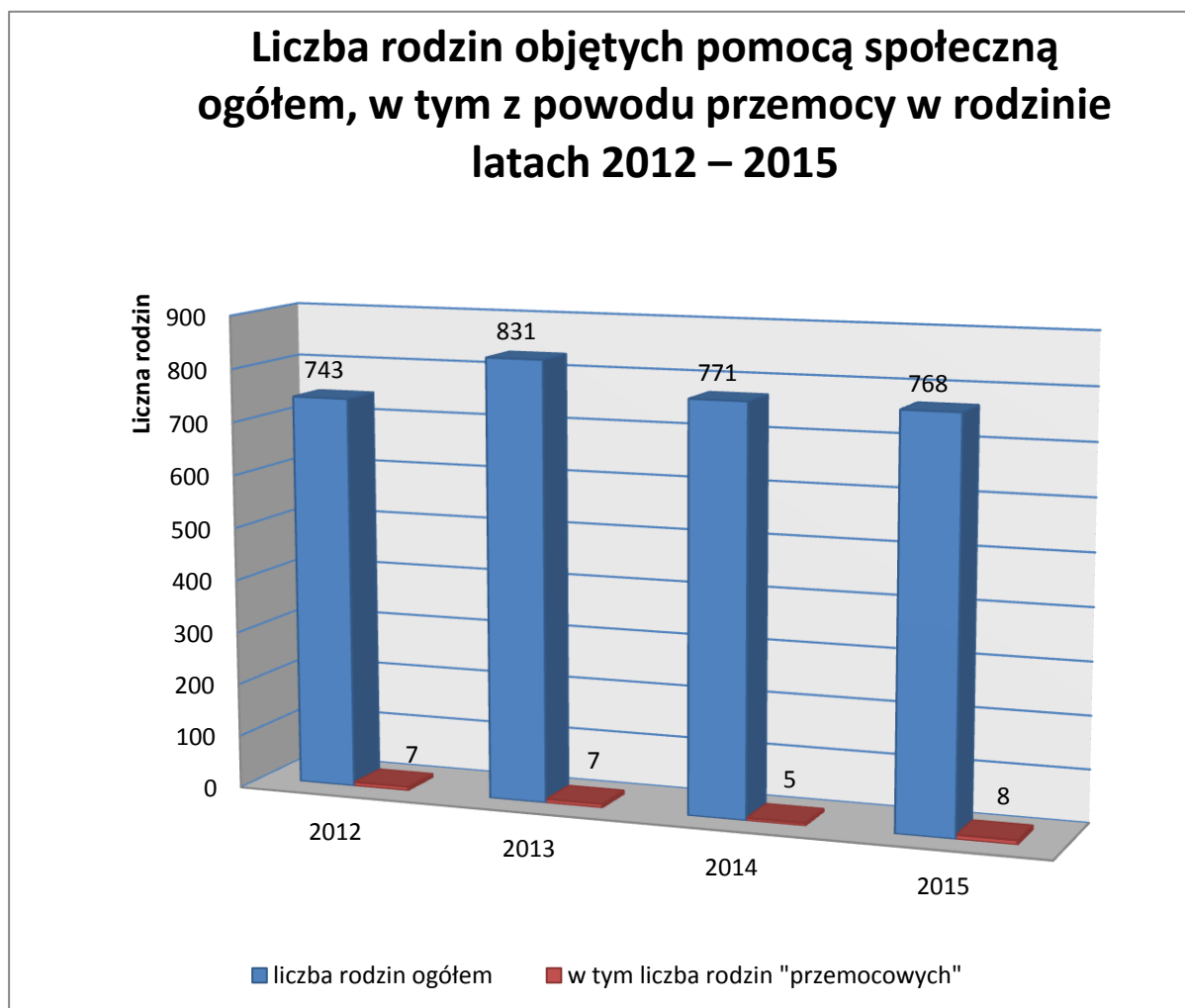
Respondenci ocenili także instytucje zobowiązane do udzielania pomocy. Dobrze ocenili policję (40%), pomoc społeczną (38%), szkoły (31%), kuratorów sądowych (29%), ocenę negatywną wystawili dla służby zdrowia (22%), prokuratorów (18%).

2. Analiza danych sprawozdawczych na temat zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie. Diagnoza została przeprowadzona na podstawie danych otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji w Staszowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie, Publicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Staszowie.

Ze względu na specyfikę przemocy oszacowanie jej skali nie jest łatwym zadaniem. Trudno jednoznacznie określić liczbę ofiar przemocy, które w wielu przypadkach nie składają zawiadomień o przestępstwie z różnych powodów m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych czynników. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnionych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

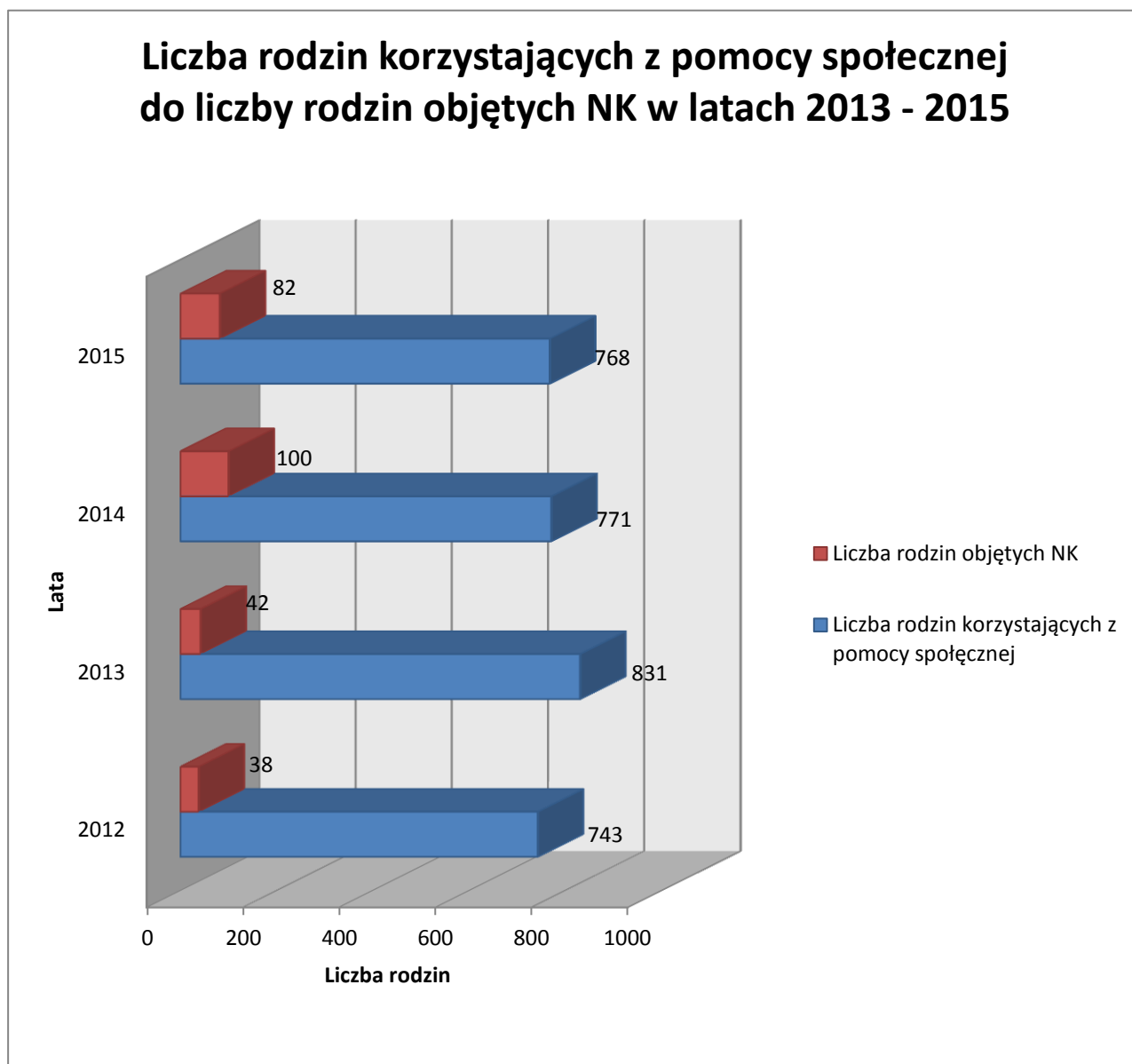
Wykres Nr 1.

Źródło: dane OPS w Staszowie.

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka waha się pomiędzy 743 w 2012 r. a 768 w 2015 r. W odniesieniu do liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu trudnej sytuacji związanej z przemocą w rodzinie można zauważyć nieznaczny wzrost liczby rodzin z 7 w 2012 roku do 8 w 2015 roku.

Wykres Nr 2.

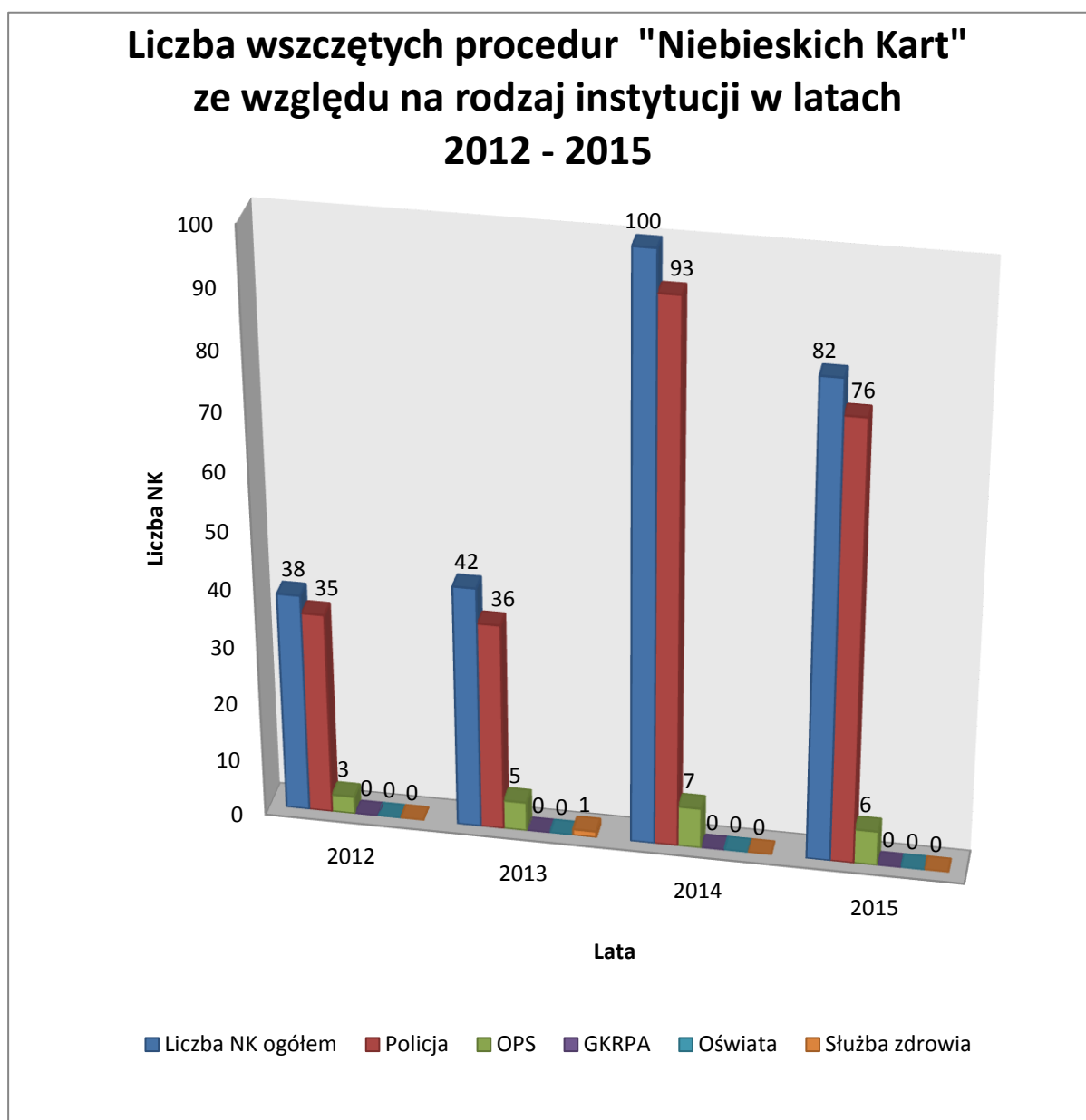
Źródło: dane OPS w Staszowie.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym towarzyszącym ludziom od początku istnienia instytucji rodziny. Na przestrzeni lat różna była akceptowalność tego zjawiska, natomiast nie ma wątpliwości, że przemoc dotyka zwykle osoby najsłabsze, tj. dzieci, kobiety, a także starsze bądź niepełnosprawne.

Wykres Nr 2 wskazuje jak na przestrzeni lat 2012 – 2015 wzrasta liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” od 38 w 2012 r. do 100 w 2014 r. i 82 w 2015 r., pomimo tego, iż liczba rodzin ogółem korzystających z pomocy społecznej nie uległa znacznej zmianie (od 743 do 768). Przyczyn tego zjawiska należy szukać w dysfunkcjach życia rodzinnego, nieodpowiednim środowisku wychowawczym oraz transformacji ustrojowej stwarzającej szereg zagrożeń społecznych.

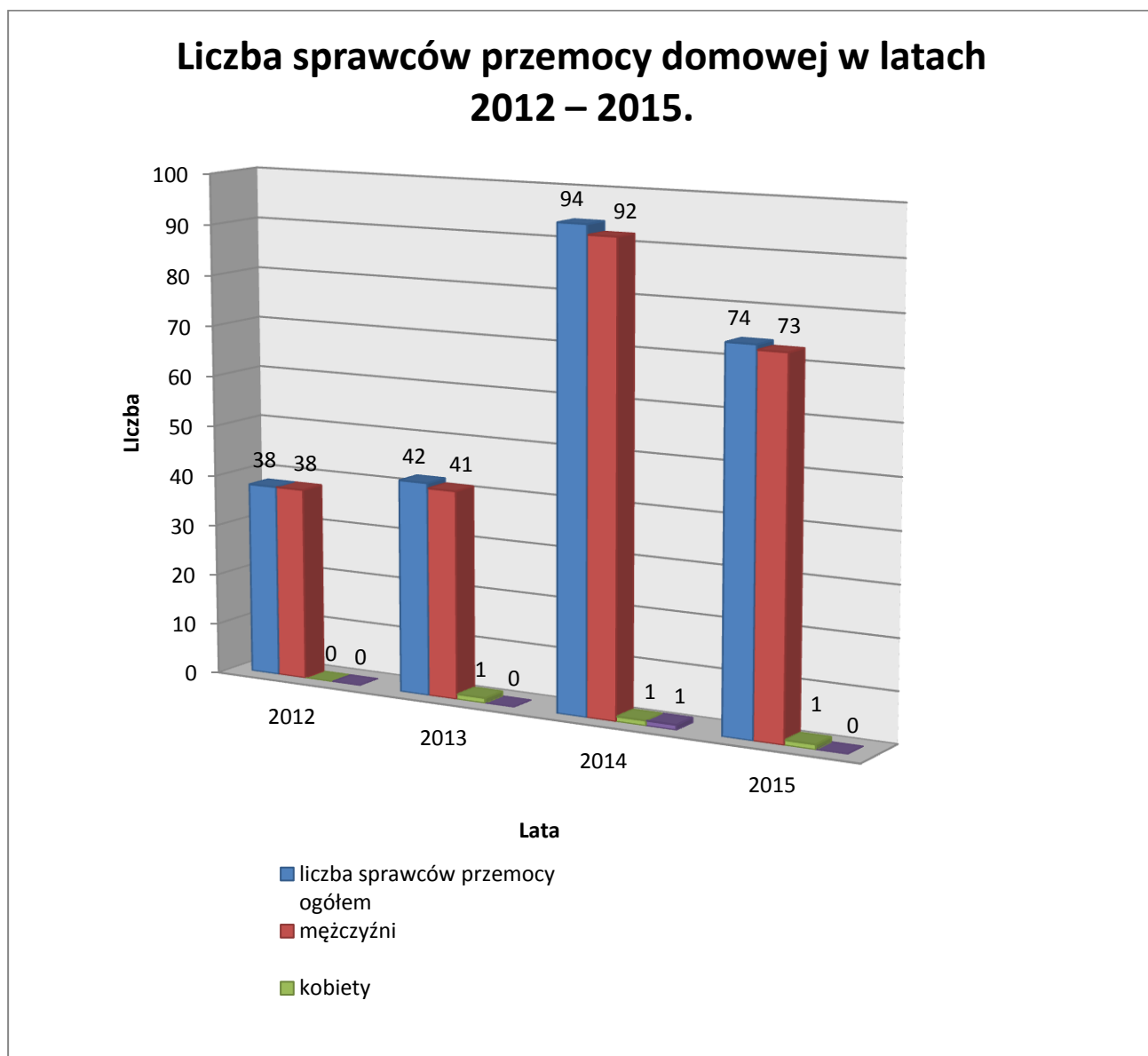
Wykres Nr 3.

Źródło: dane OPS w Staszowie.

Procedurę „Niebieskiej Karty” prowadzoną w latach 2012 – 2015 przedstawia Wykres Nr 3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. określa, które instytucje mogą wszcząć procedurę „Niebieskiej Karty”. Z dokonanej analizy wynika, że najczęściej Niebieskiej Karty zakładane były przez Policję (35 w 2012 r. do 82 w 2015 r.), co stanowi odpowiednio 92% i 85% ogółem wszystkich prowadzonych Kart. Drugą w kolejności instytucją realizującą procedurę „Niebieskiej Karty” jest Ośrodek Pomocy Społecznej (od 3 w 2012 r. do 6 w 2015 r.). Liczba ta stanowi odpowiednio 8% w 2012 r. i 7% w 2015 r. ogółem sporządzonych Niebieskich Kart.

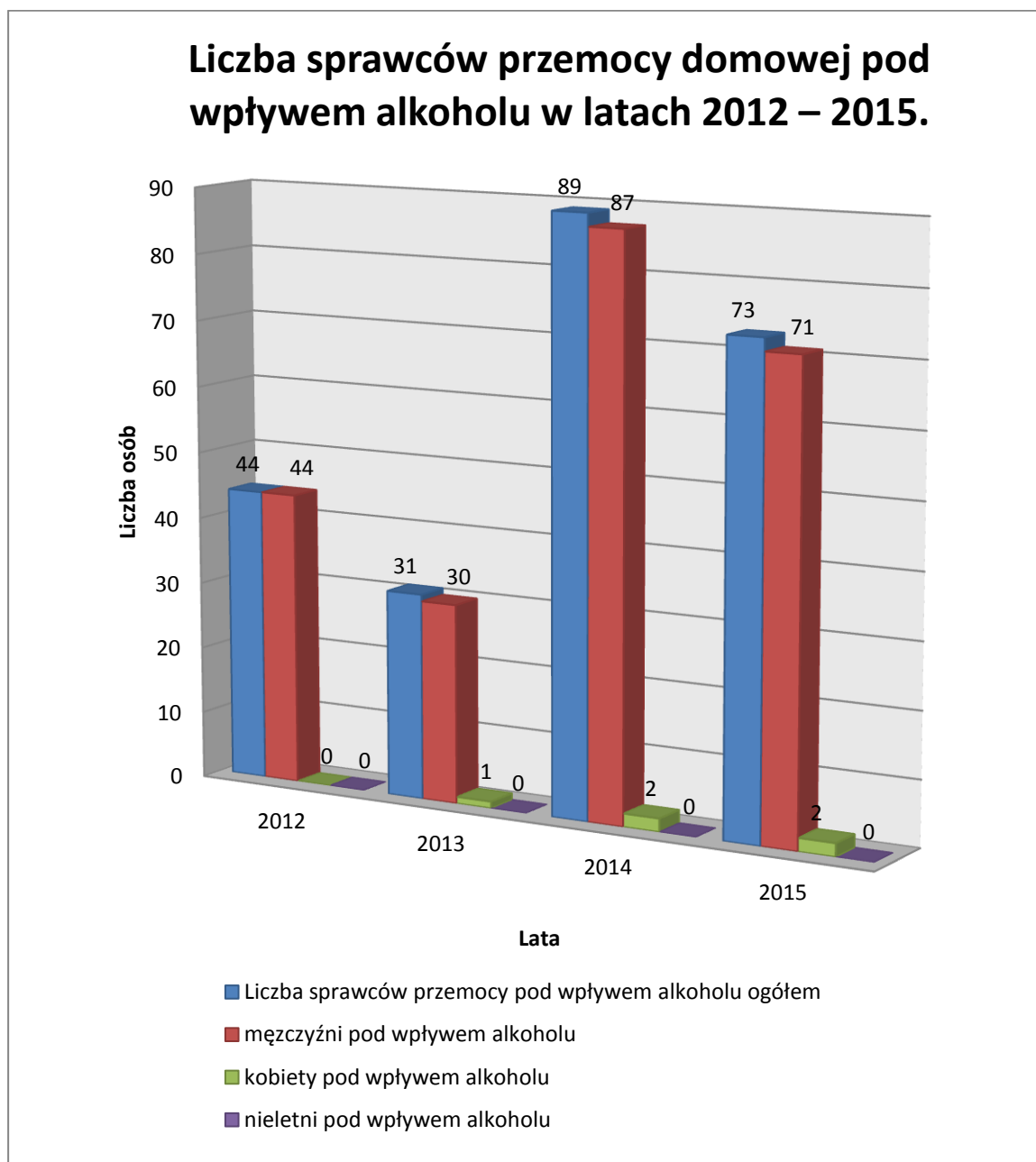
Wykres Nr 4.

Wzrost liczby przypadków przemocy w rodzinie pociąga za sobą wzrost liczby osób pokrzywdzonych oraz sprawców przemocy. Dane statystyczne zgromadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie (Zespół Interdyscyplinarny) wskazują, że na przestrzeni lat 2012 – 2015 wzrosła liczba sprawców przemocy (38 w 2012 r., 42 w 2013 r., 94 w 2014 r., 74 w 2015 r.)

Z dokonanej analizy wynika, że w przeważającej większości sprawcami przemocy są mężczyźni, kobiety stanowią bardzo niewielki % ogółu sprawców przemocy.

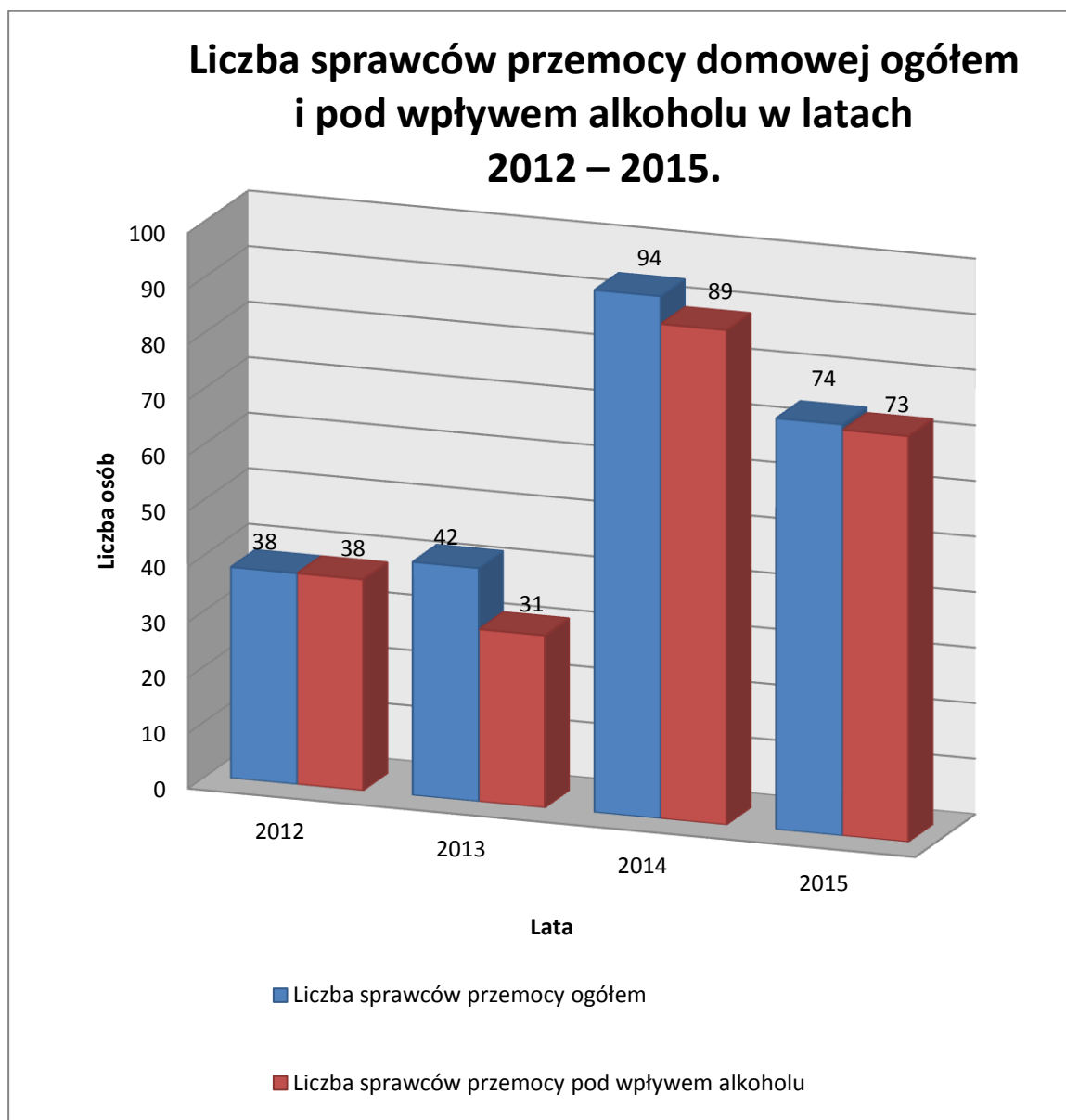
Wykres Nr 5.

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Staszowie.

Wykres Nr 5 obrazuje liczbę sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu z podziałem na płeć oraz osoby nieletnie. Przedstawiona analiza wskazuje, że sprawcami przemocy pod wpływem alkoholu są przede wszystkim mężczyźni, aczkolwiek w latach 2014 – 2015 sprawcami przemocy pod wpływem alkoholu były także kobiety.

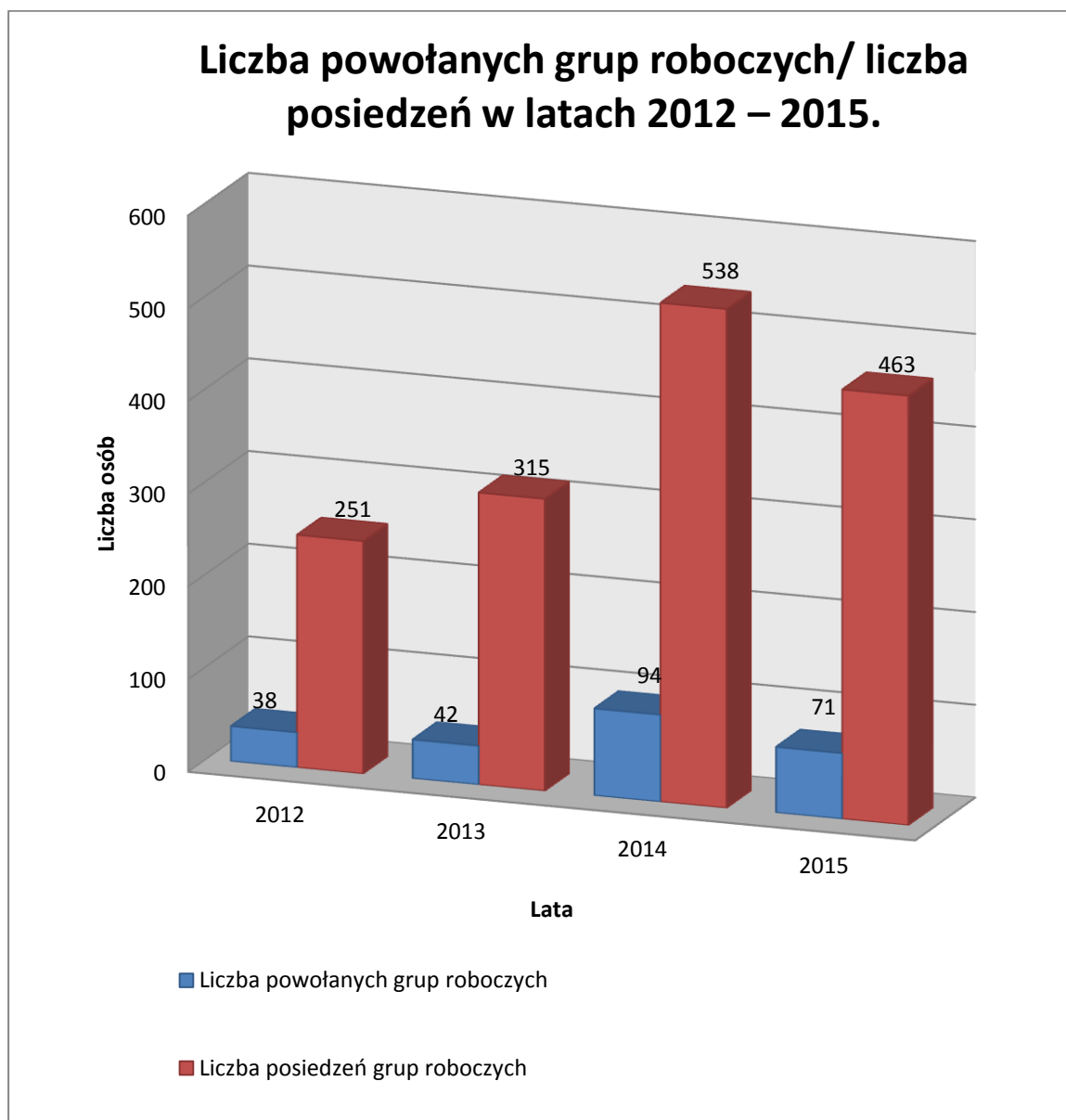
Wykres Nr 6.

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Staszowie.

Dane Komendy Powiatowej Policji w Staszowie wskazują, że przemoc wobec osób najbliższych najczęściej stosowana jest przez sprawców znajdujących się w stanie nietrzeźwości. Na uwagę zasługuje fakt, iż w analizowanym okresie nastąpił wzrost ogólnej liczby sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu z 38 przypadków w 2012 r. do 73 przypadków w 2015 r.

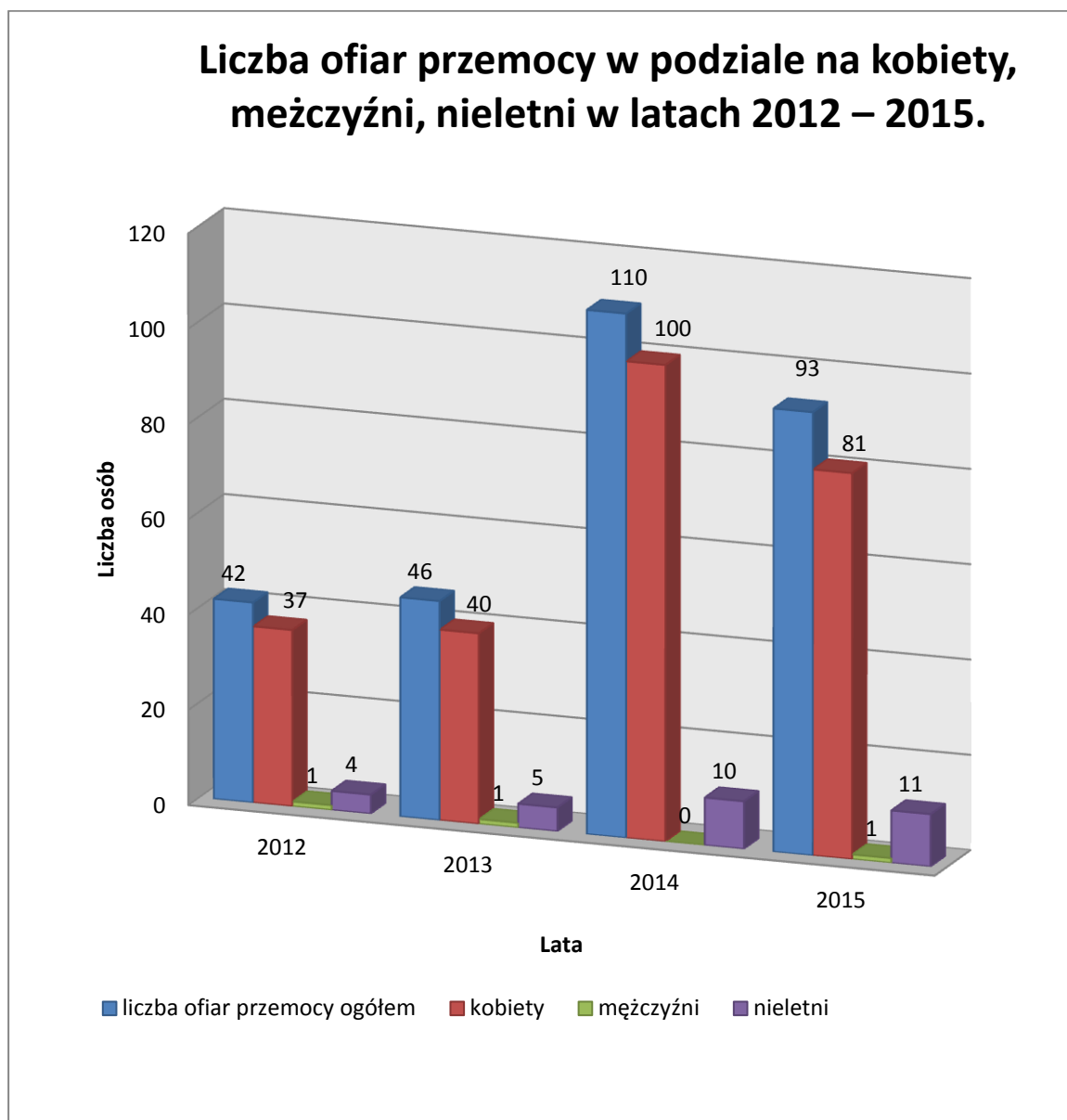
Wykres Nr 7.

Źródło: dane OPS w Staszowie.

Zgromadzony materiał pozwala zaobserwować, iż w omawianym okresie bardzo wyraźnie wzrosła liczba posiedzeń grup roboczych (od 251 w 2012 r. do 463 w 2015 r.) Świadczyć to może o tym, jak duża jest potrzeba wsparcia, poradnictwa i zintensyfikowania oddziaływań w środowiskach uwikłanych w sytuacje przemocy w rodzinie, jak również wpływać z faktu coraz większej złożoności rozwiązywanych problemów i interdyscyplinarnego charakteru podejmowanych działań.

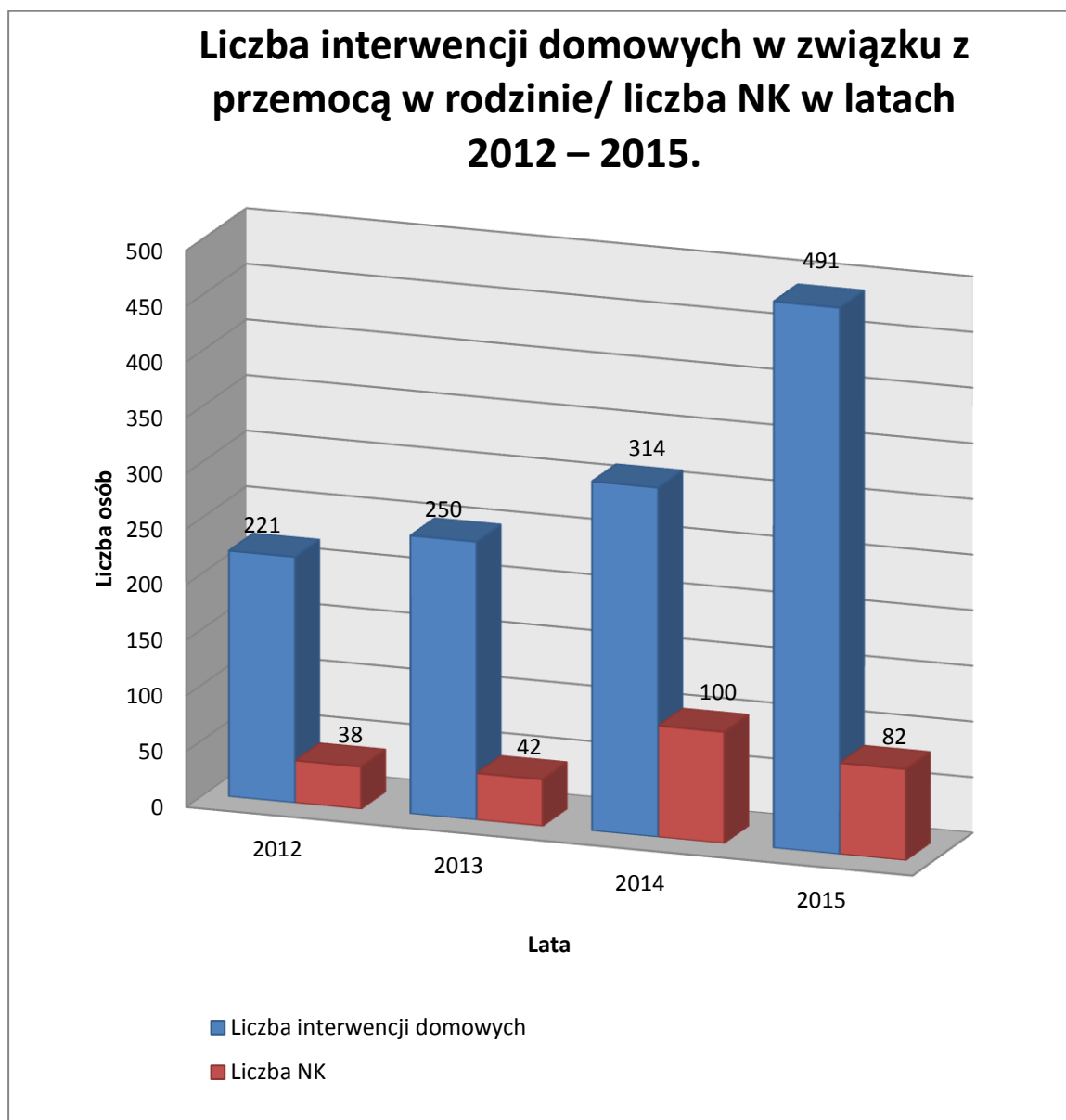
Wykres Nr 8.

Źródło: dane OPS w Staszowie.

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, że ofiarami przemocy w rodzinie są przede wszystkim kobiety, nieletni i mężczyźni. Tylko w 2015 r. kobiety były ofiarami przemocy w 87 % ogólnej liczby ofiar przemocy, nieletni w 12 %, mężczyźni 1%.

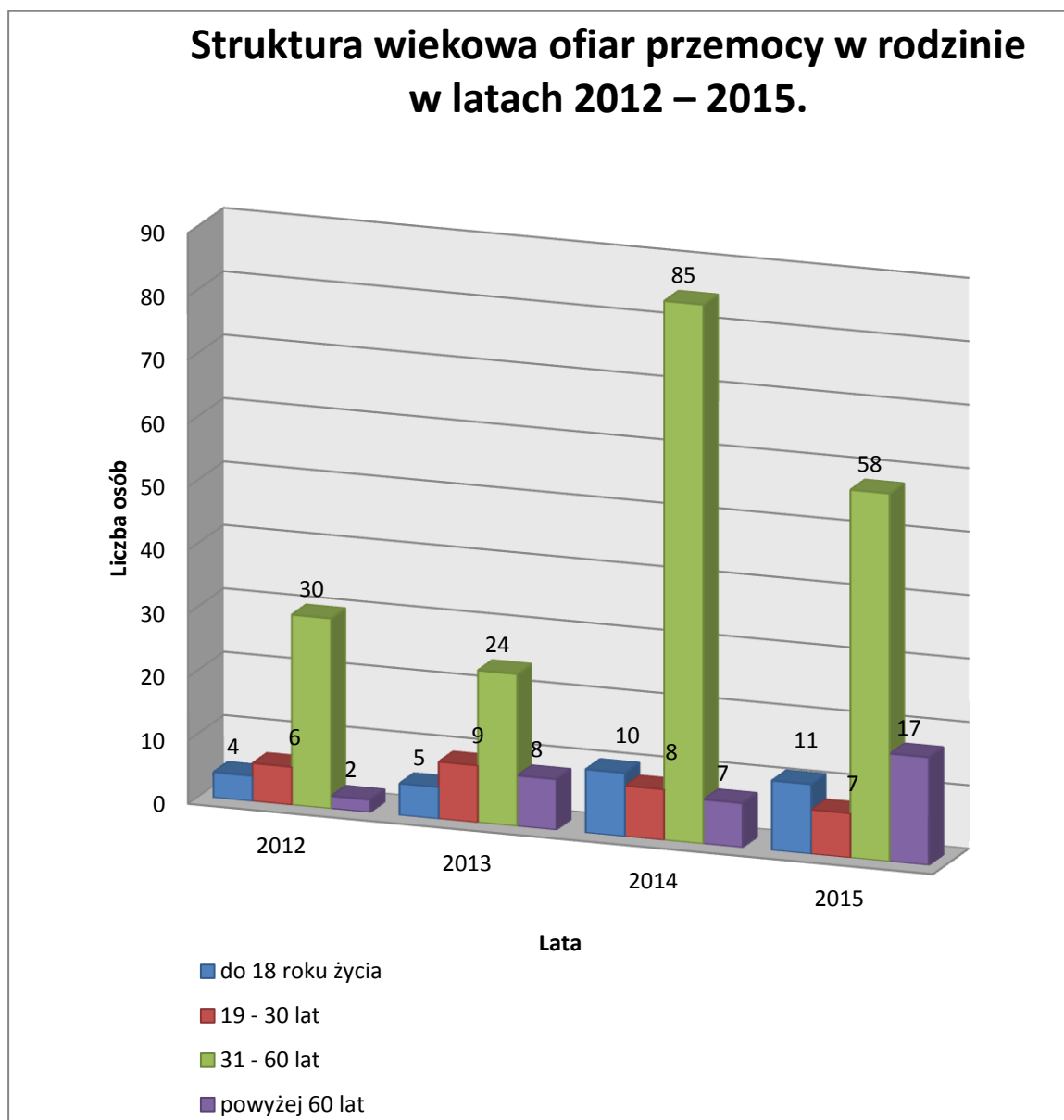
Wykres Nr 9.

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Staszowie.

Analizując powyższy wykres należy stwierdzić, iż interwencje domowe w związku z przemocą w rodzinie nie zawsze kończą się wszczęciem procedury Niebieskiej Karty. Tylko w 17% i 16% interwencje domowe zakończyły się założeniem Niebieskiej Karty (lata: 2012, 2013, 2015), w 2014r. – w 31% założono Niebieskie Karty.

Wykres Nr 10.

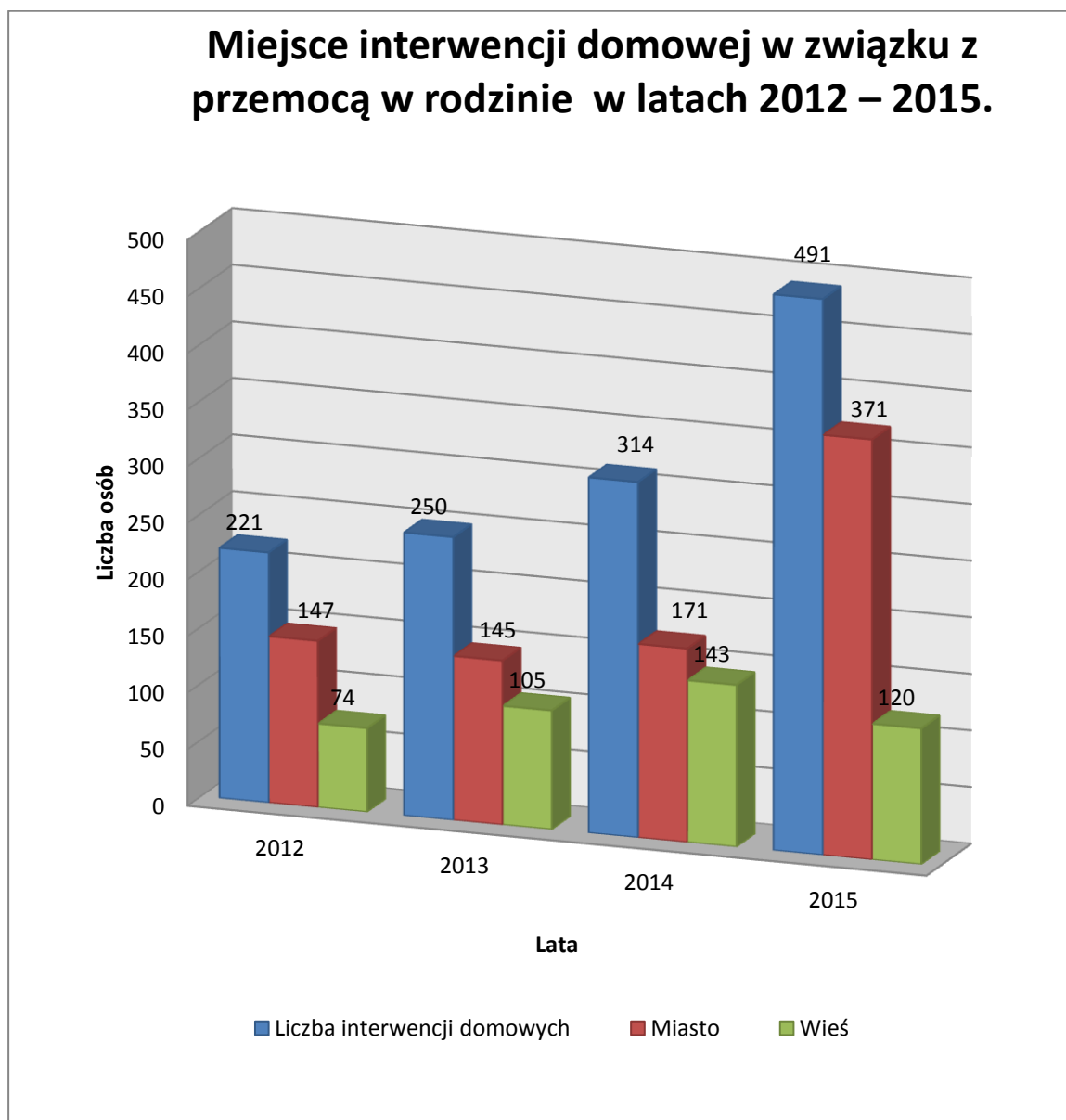

Źródło: dane OPS w Staszowie.

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie wskazują, że ofiarami przemocy domowej są przede wszystkim osoby w wieku 31 – 60 lat, które stanowiły 71% wszystkich ofiar w 2012 r., 58% w 2013 r., 77% w 2014 r., i 62% w 2015 r.

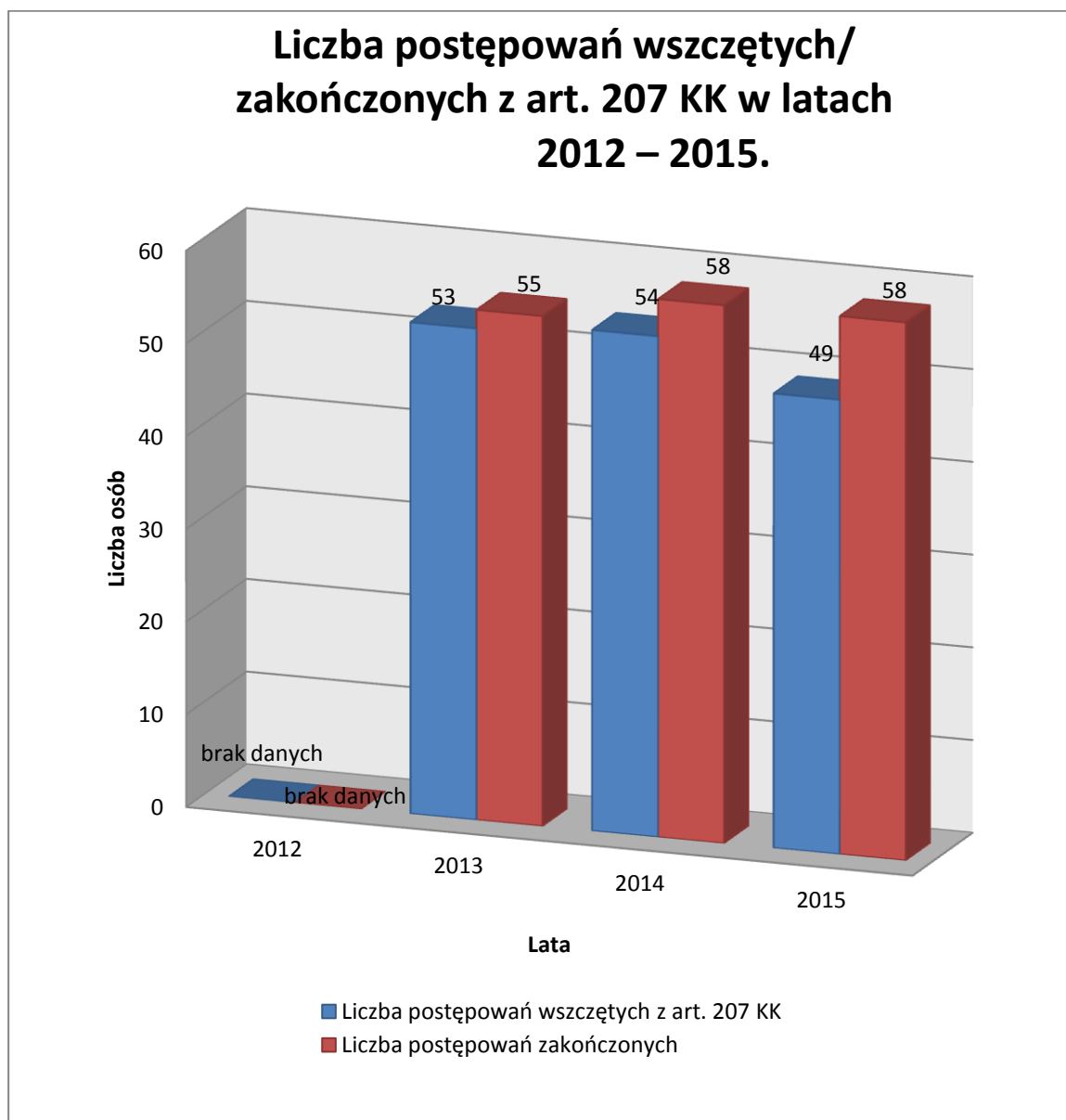
Wykres Nr 11.

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Staszowie.

Analizując powyższy wykres należy stwierdzić, iż zdecydowana większość interwencji domowych w związku z przemocą w rodzinie odbywała się na terenie miasta: 67% - w 2012 r., 58% w 2013 r., 54% w 2014 r., 76% w 2015 r.

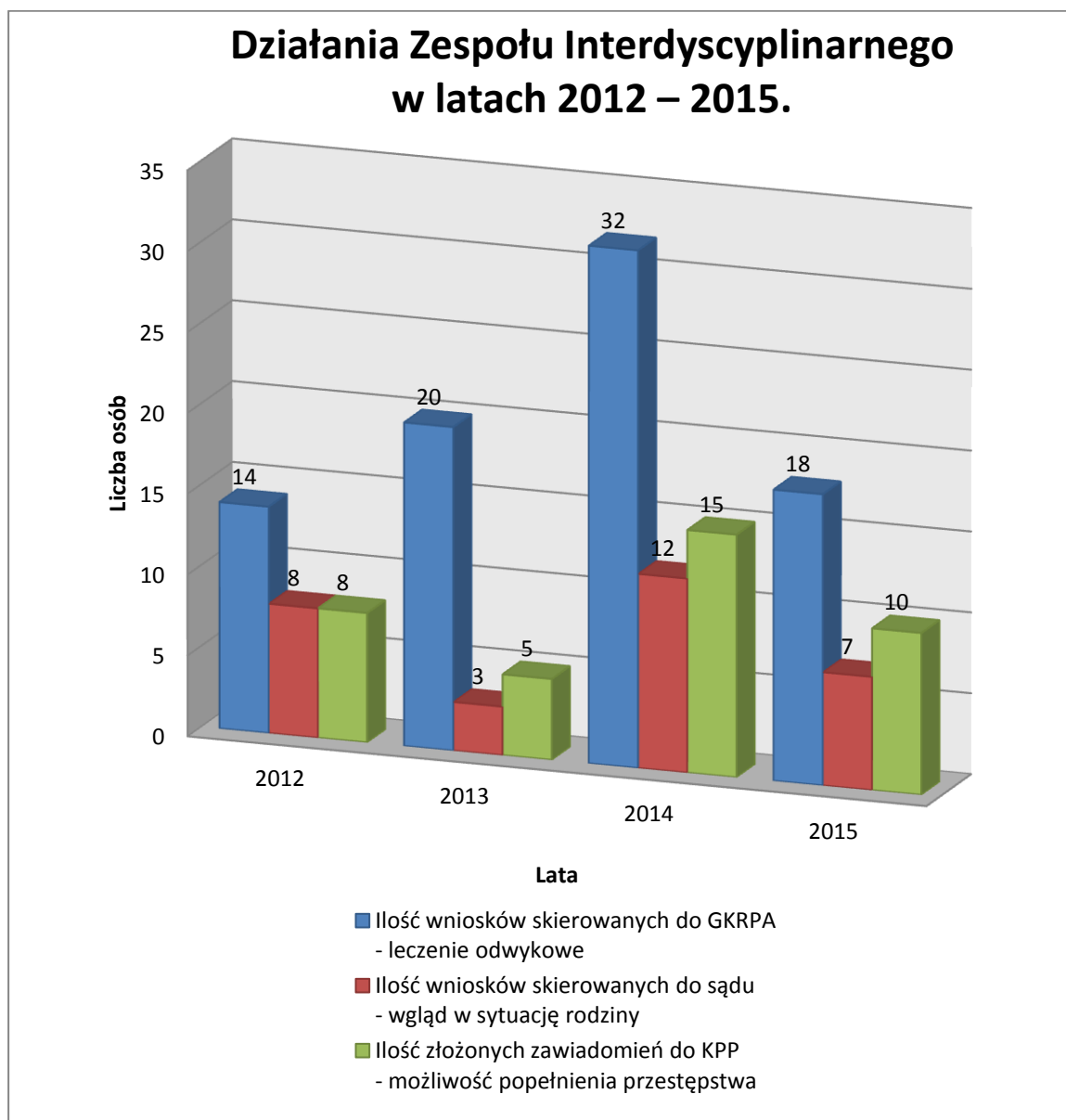
Wykres Nr 12.

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Staszowie.

Powyższe dane wskazują, że liczba postępowań zakończonych w każdym analizowanym roku była wyższa od liczby postępowań wszczętych z art. 207 KK. Różnica ta wynika z faktu przechodzenia postępowań nie zakończonych na kolejny rok.

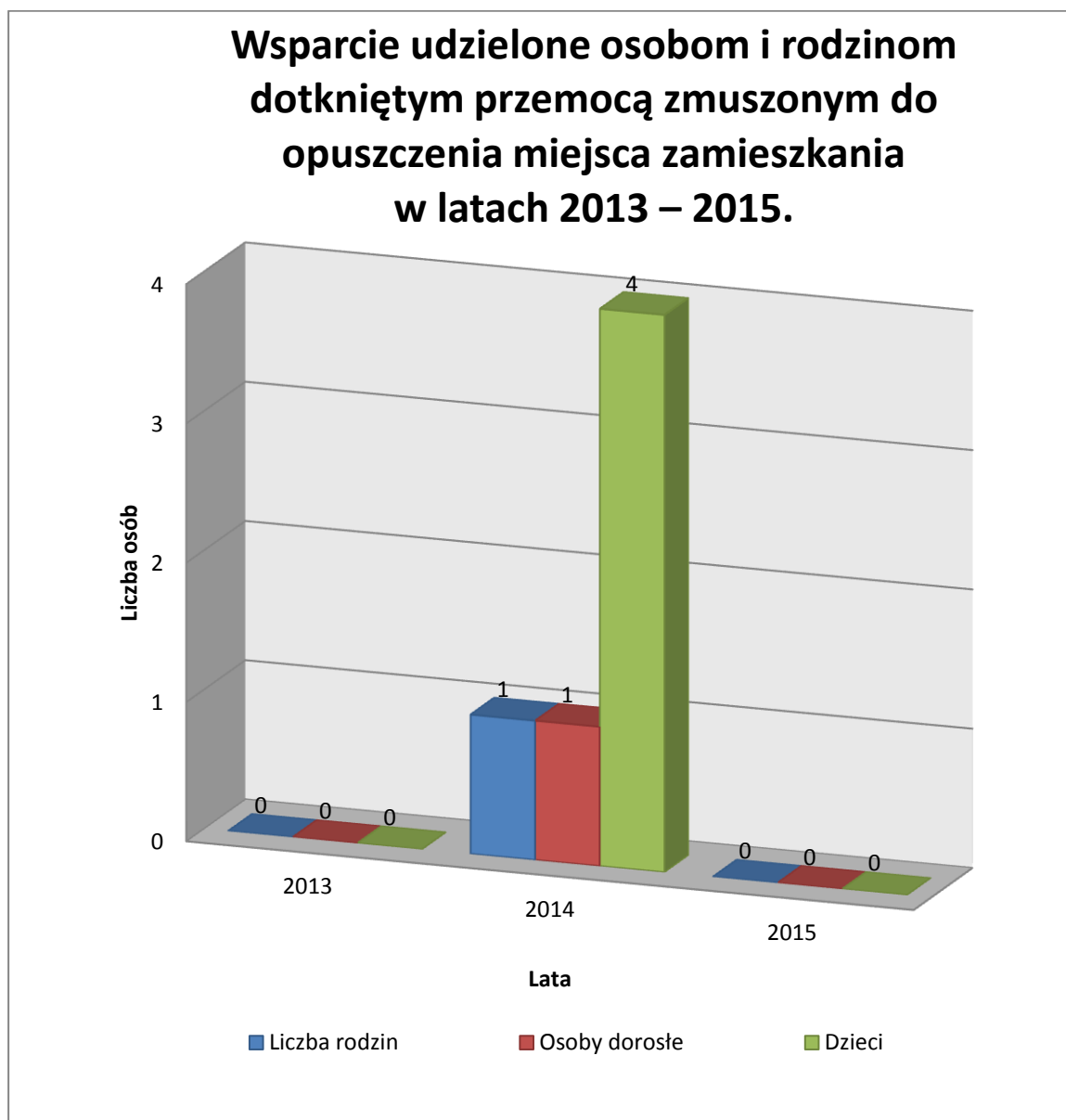
Wykres Nr 13.

Źródło: dane OPS w Staszowie.

Zespół Interdyscyplinarny w latach 2012 – 2015 złożył 84 wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Staszowie, która prowadziła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. Ponadto złożył 30 wniosków do Sądu Rejonowego w Staszowie o wgląd w sytuację rodziny oraz 38 zawiadomień do Komendy Powiatowej Policji w Staszowie o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 207 KK.

Wykres Nr 14.

Źródło: dane OPS w Staszowie.

W sytuacjach występowania przemocy w rodzinie i konieczności natychmiastowego opuszczenia miejsca zamieszkania ofiar przemocy, jest możliwość umieszczenia (matki wraz z dziećmi) w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. Z tej formy pomocy mogą skorzystać osoby i rodziny, które w wyniku traumatycznych wydarzeń losowych znalazły się w sytuacji kryzysu i wymagają pomocy, w szczególności dotyczy to ofiar przemocy w rodzinie. Pobyt ma charakter krótkoterminowy, jest nieodpłatny. Osobom korzystającym ze schronienia udzielana jest pomoc psychologiczna, prawna, terapeutyczna i socjalna wspierająca ich działanie ukierunkowane na przezwyciężenie sytuacji kryzysowej. Z pomocy w formie schronienia w latach 2013 – 2015 skorzystała 1 rodzina, w tym 4 dzieci.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Staszowie w ramach działań ustawowych prowadzi corocznie kampanie informacyjne na rzecz ograniczenia przemocy w rodzinie poprzez zakupienie materiałów profilaktycznych i ogólnopolskich kampanii: „Reaguj na przemoc”, „Postaw na rodzinę”.

Tabela Nr 1

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	Razem
1.	Liczba wniosków o leczenie odwykowe	50	40	91	72	253
2.	Ilość osób skierowanych na badania specjalistów psychiatry i psychologa	30	21	63	40	154
3.	Ilość wniosków skierowanych do sądu o zamknięte leczenie odwykowe	29	19	66	51	165

Źródło: dane Urząd Miasta i Gminy w Staszowie.

Powyższe dane wskazują, że liczba wniosków skierowanych do GKRPA w Staszowie waha się i wynosi 40 w 2013 r., 91 w 2014 r., średniorocznie – 63 wnioski, z czego średniorocznie 61% osób skierowano na badanie specjalistyczne celem ustalenia stopnia uzależnienia od alkoholu i w stosunku do 65% osób skierowano wnioski do Sądu Rejonowego w Staszowie o leczenie zamknięte.

Staszowski Ośrodek Trzeźwości „Strumyk” w Staszowie m.in. prowadzi porady indywidualne, zajęcia psychoterapii grupowej, podstawowy program terapeutyczny – dla osób uzależnionych.

Tabela nr 2

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
1.	Udzielone porady indywidualne	122	225	248	213
2.	Zajęcia psychoterapii grupowej – ilość osób	42	43	25	44
3.	Podstawowy program terapeutyczny – ilość osób	brak danych	18	22	17

Źródło: dane Urząd Miasta i Gminy w Staszowie.

Analiza powyższych danych wskazuje, iż liczba osób uzależnionych od alkoholu wzrastała i tak w 2012 r. z porad indywidualnych skorzystały 122 osoby, a w 2014 r. – najwięcej bo 248 osób, z zajęć psychoterapii grupowej średniorocznie korzystało 38 osób.

Staszowski Ośrodek Trzeźwości „Strumyk” w Staszowie oraz GKRPA w Staszowie nie prowadzą statystyki dotyczącej osób/rodzin uwikłanych w przemoc, nie mniej jednak ze względu na to, że 95% mieszkańców Miasta i Gminy Staszów uważa, że najczęściej występującą przyczyną przemocy domowej jest nadużywanie alkoholu – podane powyżej dane dotyczące osób nadużywających alkoholu.

Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Staszowie prowadziła szereg zajęć edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania zachowaniom agresywnym i porad psychologicznych dotyczących przemocy w rodzinie.

W 2015 r. przeprowadziła zajęcia edukacyjne w szkołach na temat agresji:

- „Agresja, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach” – skorzystało 169 uczniów,
- „Zachowania agresywne i sposoby radzenia sobie z nimi” – skorzystało 60 uczniów.

Ponadto na terenie placówki przeprowadzono terapię grupową dla 7 dzieci przejawiających się zachowaniami agresywnymi oraz udzieliła 7 porad psychologicznych osobom sygnalizującym doświadczanie przemocy w rodzinie.

Zasoby instytucjonalne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na terenie Miasta i Gminy Staszów istnieje sieć instytucji zajmujących się bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie.
Punkt Pomocy Ofiarom Przemocy i Przepięstw w Rodzinie, w którym udziela się pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc domową oraz informuje o instytucjach udzielających specjalistycznej pomocy.
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Staszowie.
3. Staszowski Ośrodek Trzeźwości „Strumyk” w Staszowie.

4. Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica „Jutrzenka” w Staszowie.
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Staszowie.
6. Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Staszowie.
7. Sąd Rejonowy w Staszowie.
8. Prokuratura Rejonowa W Staszowie.
9. Komenda Powiatowa Policji w Staszowie.
10. Zakłady Opieki Zdrowotnej (publiczne i niepubliczne).
11. Przedszkola, szkoły.
12. Centrum Psychoterapii „Promedic”.

III. ANALIZA SWOT.

Przygotowana Analiza SWOT pozwoliła na dokonanie analizy otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego zjawiska przemocy w rodzinie. Analiza ta oscyluje w obszarze przepisów prawnych, infrastruktury pomocowej, kompetencji kadry oraz samego procesu udzielania pomocy. Efektywnie identyfikuje słabe i silne strony oraz ocenia szanse i zagrożenia, jakie stają przed instytucjami i organizacjami realizującymi działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

Uwzględnia czynniki, które mają wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję realizatorów zadań z zakresu przemocy domowej. Możemy zdefiniować, iż mocne strony to atuty instytucji, które się wyróżniają, słabe strony zaś to konsekwencja ograniczeń zasobów instytucjonalnych, kadrowych i finansowych. Z kolei szanse możemy określić jako tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem rozwoju, mogą osłabić spodziewane zagrożenie. Natomiast zagrożenie to czynniki spostrzegane jako bariery w rozwoju powodujące wszelakie utrudnienie i ograniczające wykorzystanie szans i mocnych stron.

Mocne strony

- ogólnopolskie kampanie przeciw przemocy w rodzinie, zaangażowanie władz samorządowych i instytucji,
- systemowe ujęcie problemu przemocy w rodzinie oraz integrowanie działań na rzecz jego rozwiązania,
- gotowość i umiejętność współpracy pomiędzy instytucjami,
- ściśle określone procedury zawarte w obowiązujących aktach prawnych np. Niebieska Karta,
- wyspecjalizowana kadra specjalistów posiadająca umiejętności w zakresie diagnozowania sytuacji klienta,
- istniejące zaplecze instytucjonalne m.in.: OPS, GKRPA, prokuratura, sąd, poradnia psychologiczno – pedagogiczna,
- doskonalenie zawodowe kadr działających w obszarze przemocy w rodzinie,
- rosnące wzajemne zaufanie do osób i instytucji.

Słabe strony

- niedostateczne zasoby osobowe pracowników służb i instytucji podejmujących działania w tym zakresie,
- długie oczekiwanie na termin spotkań profesjonalnej pomocy terapeutycznej – indywidualnej i grupowej,
- brak zasobów instytucjonalnych prowadzących terapię psychologiczną dla sprawców przemocy domowej i oferujących bieżącą możliwość skorzystania z takiej formy pomocy,
- zbyt duże obciążenie liczbą prowadzonych jednocześnie spraw,

- niedostateczne wykorzystywanie przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- bierność świadków przemocy domowej,
- brak warunków do wykonania egzekucji karności wobec sprawców przemocy,
- funkcjonowanie w społeczeństwie stereotypów na temat zjawiska przemocy domowej (np. akceptacja swojej sytuacji przez ofiary przemocy lub to, że ofiary są odpowiedzialne za doświadczaną przemoc),
- brak środków finansowych umożliwiających konsultacje i superwizje pracy specjalistów.

Szanse

- kompleksowe udzielanie pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc,
- interdyscyplinarne podejście do podejmowanych działań,
- regularne podnoszenie kwalifikacji i jakości działań,
- promowanie pozytywnych relacji z osobą pokrzywdzoną opartych na partnerstwie,
- „niezamykanie” problemu przemocy w rodzinie w „czterech ścianach”,
- wzrost świadomości wśród kadr instytucji, jak i społeczności lokalnej dotyczącej problematyki przemocy w rodzinie,
- podniesienie świadomości społeczeństwa na temat tego, gdzie szukać pomocy,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- ustawowy obowiązek opracowywania przez powiaty programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy,
- możliwość ubiegania się o środki finansowe na realizację projektów z obszaru przemocy,
- gotowość do współpracy służb, instytucji i organizacji pozarządowych.

Zagrożenia

- wzrost zjawiska przemocy i patologii społecznych, mała świadomość problemu,
- zubożenie społeczeństwa oraz negatywne wzorce zachowań społecznych,
- funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy w rodzinie,
- wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad członkami rodziny,
- niskie kary w stosunku do rangi popełnianych czynów, częste „zawieszanie kar”,
- niechęć do współpracy i „ukrywanie” problemu przemocy przez rodzinę,
- niedostateczna liczba kadry specjalistycznej,
- przeciążenie emocjonalne powodujące wypalenie zawodowe,
- brak możliwości zapewnienia ofiarom przemocy właściwej ochrony (izolacja ofiar zamiast sprawców),

- skomplikowane procedury pozyskiwania środków z zewnątrz.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.

Głównym założeniem programu jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wieloaspektowego podejścia, a przede wszystkim systemowego, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem.

Żadna pojedyncza instytucja nie jest w stanie skutecznie rozwiązać problem przemocy w rodzinie.

1. Kierunki działań.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie określono główne kierunki działań oraz sprecyzowano grupy odbiorców, do których są one kierowane:

- profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie – obszar kierowany do społeczeństwa lokalnego,
- ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie – obszar skierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (członek rodziny – tj. osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – kodeks karny, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca),
- oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie – obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie (kobiet i mężczyzn, dorosłych oraz nieletnich),
- podnoszenie kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi – obszar kierowany do przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań przypisane jest konkretnym realizatorom odpowiedzialnym za ich realizację oraz określone zostały wskaźniki monitorowania realizacji tych działań.

2. Adresaci programu.

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby

efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania zawierające przemoc, niezbędne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza form pomocy oraz specjalistów, ich kwalifikacji i umiejętności. Program skierowany jest zarówno do osób pomagających, jak i do rodzin uwikłanych w przemoc.

Program kierowany jest do:

- a) osób doświadczających przemocy (ofiar), w tym: dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych,
- b) osób stosujących przemoc (sprawców przemocy),
- c) świadków przemocy w rodzinie,
- d) przedstawicieli instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy,
- e) społeczności lokalnej.

3. Miejsce i czas realizacji.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 będzie realizowany na terenie Miasta i Gminy Staszów.

Wdrażanie programu rozpocznie się po jego uchwaleniu przez Radę Miejską w Staszowie i będzie kontynuowane do 2020 roku.

V. CELE PROGRAMU.

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

Cele szczegółowe:

- 1) wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie,**
- 2) zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,**
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,**
- 4) podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.**

Zadania do realizacji:

Cel 1. Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadanie 1. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

Działania:

- 1) prowadzenie statystyk w zakresie zjawiska przemocy przez wszystkie instytucje zgodnie z wymogami resortowymi oraz w sposób wynikający z Programu,
- 2) analiza danych statystycznych pozyskanych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez Zespół Interdyscyplinarny w celu zdiagnozowania zjawiska i zmonitorowania zmian.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wskaźniki:

liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”,
liczba powołanych grup roboczych,
dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie,
coroczne sprawozdanie z realizacji Programu.

Zadanie 2. Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

- 1) organizacja i udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach społecznych,
- 2) promowanie treści profilaktycznych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych,
- 3) realizacja programów profilaktycznych, treningów zastępowania agresji, prelekcji dla dzieci, młodzieży, dorosłych,
- 4) opracowywanie i dystrybucja materiałów informacyjno – edukacyjnych,
- 5) promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy poprzez różne formy psychoedukacje dla rodziców.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Wydział Edukacji, Kultury, Zdrowia i Sportu Urzędu Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica „Jutrzenka”.

Wskaźniki:

liczba lokalnych kampanii,

liczba informacji medialnych,

liczba programów profilaktycznych, treningów zastępowania agresji, prelekcji oraz osób uczestniczących,

liczba opracowanych materiałów i dystrybuowanych ulotek.

Cel 2. Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Zadanie 1. Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadków przemocy.

Działania:

- 1) poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne,
- 2) wsparcie materialne,
- 3) praca socjalna,
- 4) funkcjonowanie Punktu Pomocy Ofiarom Przemocy i Przystępstw w Rodzinie,
- 5) realizacja procedury „Niebieskie Karty”,
- 6) praca psychologiczna, terapeutyczna z dorosłymi, młodzieżą i dziećmi, terapia indywidualna i grupowa, grupy wsparcia.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Centrum Psychoterapii „Promedic”.

Wskaźniki:

liczba porad udzielonych osobom dotkniętym przemocą,

liczba osób, którym udzielono pomocy materialnej, w formie pracy socjalnej,

liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”,

liczba osób skierowanych do Publicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej,

liczba osób skierowanych do Centrum Psychoterapii „Promedic”.

Zadanie 2. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu.

Działania:

- 1) udzielanie bezpośredniego schronienia osobom dorosłym lub rodzinom dotkniętym przemocą,
- 2) udzielanie bezpośredniego schronienia dzieciom – ofiarom przemocy (rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo wychowawcze),
- 3) kompleksowa pomoc specjalistyczna osobom doznającym przemocy.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie.

Wskaźniki:

liczba osób dorosłych lub rodzin, którym udzielono bezpośredniego schronienia,

liczba dzieci, którym udzielono bezpośredniego schronienia,

liczba podmiotów świadczących pomoc w postaci schronienia,

liczba miejsc w instytucjach świadczących pomoc w postaci schronienia.

Zadanie 3. Wzmocnienie ochrony osób dotkniętym przemocą w rodzinie, także w toku postępowania karnego.

Działania:

- 1) wykorzystanie przyjaznych pokoi przesłuchań do czynności procesowych.

Realizatorzy:

Sąd Rejonowy , Prokuratura Rejonowa .

Wskaźniki:

liczba przyjaznych pokoi przesłuchań,

liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach.

Zadanie 4. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Służba Zdrowia.

Wskaźniki:

liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.

Cel 3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadanie 1. Zapewnienie stałych form oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, dorosłych oraz nieletnich.

Działania:

- 1) realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla dorosłych sprawców przemocy,
- 2) prowadzenie oddziaływań terapeutycznych, w szczególności terapii i psychoterapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie, zmierzających do zmiany wzorców zachowań,
- 3) podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w ramach procedury „Niebieskiej Karty”,

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR.

Wskaźniki:

liczba realizowanych programów korekcyjno – edukacyjnych,
liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno – edukacyjnych,
liczba wypełnionych formularzy – D „Niebieskiej Karty”.

Zadanie 2. Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.

Działania:

- 1) zatrzymywanie osób stosujących przemoc,
- 2) stosowanie przez prokuraturę oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych w szczególności: w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazanie opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, ewentualnie tymczasowego aresztowania,

- 3) występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Realizatorzy:

Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej.

Wskaźniki:

liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie,

liczba zastosowanych środków zapobiegawczych,

liczba złożonych wniosków do Sądu o zastosowanie środków karnych i probacyjnych,

liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego,

liczba orzeczeń sądowych uwzględniających w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym.

Cel 4. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Zadanie 1. Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskiej Karty”.

Działania:

- 1) szkolenia resortowe,
- 2) szkolenia interdyscyplinarne z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- 3) organizowanie szkoleń w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skutecznego radzenia sobie ze stresem,
- 4) zapewnienie pomocy psychologicznej – superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd, Prokuratura, inne podmioty.

Wskaźniki:

liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie,
liczba szkoleń interdyscyplinarnych,
liczba uczestników szkoleń,
liczba osób superwizowanych.

Zadanie 2. Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Staszów.

Działania:

- 1) dialog społeczny pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zapobieganie jego skutkom,
  - systematyczne spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego, wspólne szkolenia przedstawicieli różnych instytucji,
- 2) umieszczenie informatora instytucji pomocowych na witrynach internetowych,
- 3) wymiana doświadczeń, wizyty studyjne, współpraca z instytucjami i organizacjami z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie o zasięgu powiatowym, wojewódzkim.

Realizatorzy:

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, inne podmioty.

Wskaźniki:

liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego,
liczba zorganizowanych wspólnych szkoleń, konferencji,
liczba podmiotów uczestniczących we wspólnych szkoleniach, konferencjach,
liczba wyjazdów studyjnych.

VI. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ.

Monitorowanie realizacji programu będzie się odbywać w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdanie z realizacji programu podmioty składają do 15 lutego każdego roku do Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zespół Interdyscyplinarny corocznie w terminie do 31 marca przedłoży Burmistrzowi Miasta i Gminy w Staszowie sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

VII. ŚRODKI FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU.

Źródłem finansowania Programu na lata 2016 – 2020 są:

- środki własne gminy będące w budżecie Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie na realizację zadań,
- w toku realizacji programu zakłada się pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy unijnych, funduszy strukturalnych, grantów i konkursów.

VIII. SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.

Spodziewane efekty Programu to stworzenie kompleksowej pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, podniesienie jakości świadczonych usług.

W szczególności będą to:

- 1) zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie,
- 2) zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- 3) zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowanie w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 4) zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- 5) pogłębienie wiedzy o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem,
- 6) wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- 7) spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie.